EU ved en korsvei. Utfordringer for Norge

Taler
Jan Petersen

Dato
17 februar 2004

Omstendigheter
Foredrag i Polyteknisk forening

"EU står ved en historisk korsvei. 1. mai 2004 utvides Unionen med ti nye medlemsland. Arbeidet med en ny forfatningstraktat går videre. Hva slags forhold vil Norge ha til et utvidet EU? Hva kan ulike scenarier bety for Norge? Vil dagens tilknytningsordninger være tilstrekkelige og fungere i fremtiden?"

Mine damer og herrer, kjære forsamling!

Over det meste av verden er Europa og EU blitt synonyme begreper. Det vitner om at den gamle drømmen om et samlet Europa langt på vei er gått i oppfyllelse. Visjonen bak Det europeiske kull- og stålfellesskapet - som i dag er blitt til EU -har vært og er å skape varig fred mellom landene i vår verdensdel. Den stadig sterkere og bredere europeiske integrasjonen viser at visjonen er i ferd med å bli virkelighet.

Norge er, som del av Europa, innvevd i europeisk kultur, politikk og økonomi. Derfor er det av avgjørende betydning for Norge hvordan det europeiske politiske landskapet utvikler seg. EU-landene er våre nærmeste naboer, våre nærmeste venner og våre viktigste markeder.

Dessuten har EØS-avtalen sunket inn i den norske folkesjelen. Vi ser at vi er en del av Europa i økonomisk forstand. 1994 og 1972 var preget av utbredt teoretisering over alle mulige fortredeligheter EU ville påføre oss. Nå har vi levd med disse realitetene i ti år og fått erfaring.

Vi har sett av det er styrker, men det er også svakheter. Det vi for eksempel opplevde med arbeidsgiveravgiften er åpenbart negativt og jeg mener at Norge hadde en bedre politikk på dette området enn den vi nå er påtvunget av EU-

systemet. Men samtidig ser vi at selv slike tilbakeslag er til å leve med.

Medvirkningsargumentet, som vi jo også brukte i 1994, har fått økt troverdighet. Svært mange har kommet til den erkjennelse at når vi likevel er en del av det indre marked og skriver inn tusenvis av EU-bestemmelser i vår lovgivning samt opplever styrker og svakheter så kan vi like godt sitte rundt bordet og være med i beslutningsprosessen.

Vi forandrer oss, EU forandrer seg. I første omgang blir ti nye land medlemmer av EU og EØS 1. mai. Når Bulgaria, Romania og muligens Tyrkia om noen få år kommer med vil EU bestå av 27 eller 28 land. Videre har Kroatia søkt om medlemskap og Makedonia vil om noen dager levere sin søknad. I løpet av et tiår, kan alle landene på Balkan være medlemmer. EUs tyngdepunkt flyttes østover igjen etter at Atlanterhavsbeltet har dominert verdensdelen i 50-60 år. Det krever at vi frir oss fra gammel vanetenkning og omstiller oss. De tettere og nærmere økonomiske politiske bånd til de nye medlemslandene som vil følge i kjølvannet av EØS-utvidelsen, vil være ekstra nyttige i så måte.

EU-samarbeidet utvides imidlertid ikke bare geografisk. Samarbeidet omfatter også stadig flere områder. Så godt som alle typer politiske spørsmål står nå på EUs dagsorden, enten de blir behandlet i overnasjonale eller i mellomstatlige organ.

Både de overnasjonale og mellomstatlige sidene ved EU er blitt styrket. På den ene siden ser landene seg i økende grad tjent med felles løsninger på felles problemer. Suvereniteten deles på stadig flere områder fordi det gir økt handlingsrom. I sin tur leder dette til tettere mellomstatlig samarbeid og utveksling av erfaringer også på områder hvor overnasjonale løsninger ikke er aktuelt.

Styrkingen av det overnasjonale trekk ved EU-samarbeidet skyldes blant annet en utvidet mulighet til å fatte bindende vedtak gjennom flertallsavstemminger i Rådet, hvor EUs regjeringsmedlemmer møtes. Samtidig har Europaparlamentet fått større medbestemmelsesrett.

I Europaparlamentet ser vi i tillegg at de politiske partiskillelinjer er blitt mer fremtredende enn de nasjonale. Borgerlige partier står mot sosialdemokratiske partier, slik vi kjenner det fra nasjonale parlamenter, selv om blokkene nok er

noe mindre disiplinerte i sin samstemmighet. Denne utviklingen er også norske partier en del av, selv om vi ikke sitter i det europeiske parlamentet. Arbeiderpartiet deltar aktivt i Den sosialistiske internasjonale. Det samme gjør Kristelig Folkeparti og Høyre i sammenslutningen av europeiske konservative- og kristeligdemokratiske partier, EPP, selv om de to partiene har ulike tilknytningsform til organisasjonen. Det at jeg er valgt til leder for EPPs arbeidsgruppe for sikkerhetsspørsmål bør blant annet tas som en illustrasjon på at de som hevder at nordmenn vil bli skjøvet tilside i europeiske sammenhenger tar feil.

Det mellomstatlige samarbeidet er blitt styrket fordi Det europeiske råd, som består at EUs stats- og regjeringssjefer, har utvidet sin dagsorden, og blitt den kanskje viktigste drivkraft i EU-arbeidet. Sentralt på dagsorden i Rådet står nå saker som omhandler justissamarbeid, økonomisk og sosial utvikling, utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitikk. Flere av disse politikkområder var det for få år siden uaktuelt å samordne i EU-fora.

Dagens beslutningsregler og institusjoner i EU er imidlertid ikke tilpasset et samarbeid som både utvides med nye medlemmer, og med mange nye saksområder. Behovet for å styrke demokratiet og øke effektiviteten har vært erkjent lenge.

I hvor mange spørsmål skal vetoretten fortsatt bestå? Hvilken stemmevekt skal de ulike medlemslandene ha når flertallsbeslutninger skal fattes? Hvordan skal samarbeidet om økonomisk politikk herunder skattepolitikken, sosialpolitikken, samt utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitikken utvikles videre? Dette er vanskelige avveininger som både må kunne forklares og forsvares overfor egne velgere og nasjonalforsamlinger.

Blant annet som et svar på disse utfordringer, la det bredt sammensatte Konventet om Europas fremtid i fjor frem et forslag til en ny forfatningstraktat. Målsettingen med en ny traktat er å forenkle og effektivisere EUs beslutningssystem. Fra regjeringens side følger vi arbeidet med EUs forfatningstraktat nøye. Et mer åpent, demokratisk og beslutningsdyktig EU er også i norsk interesse.

På EU-toppmøtet i desember støttet de fleste Konventets forslag om såkalt dobbelt flertall, dvs. at halvparten av medlemslandene må støtte et forslag

samtidig som disse medlemsstatene samlet representerer mer en 60 prosent av EUs befolkning. Toppmøtet klarte imidlertid ikke å bli enig om nye regler for flertallsavstemninger i Ministerrådet.

Da jeg møtte min irske kollega, Brian Cowen, i Dublin tidlig i januar, få dager etter at Irland overtok EU-formannskapet, bekreftet han at irerne vil søke å bringe forhandlingene videre. Den irske statsminister Bertie Ahern har i løpet av den siste måneden hatt samtaler med alle sine regjeringssjefkolleger om arbeidet med traktaten.

Utfallet av den videre prosess er foreløpig temmelig åpent. Men det er stor vilje blant de politiske lederne til å komme i havn med et kompromiss. Det er tross alt enighet om det aller meste av innholdet i utkastet til ny forfatningstraktat, og alle medlemsland ønsker i prinsippet å få den vedtatt så raskt som mulig.

Medlemslandene er også samstemte om EU at i størst mulig grad bør bevege seg fremover i fellesskap. Men den manglende enigheten på regjeringskonferansen i desember har etter enkelte medlemslands syn aktualisert spørsmålet om et EU i ulike hastigheter, såkalt differensiert integrasjon. Det er særlig Frankrike og Tyskland som har påpekt at det kan bli behov for mer differensiert samarbeid etter utvidelsen. Ikke alle medlemsland er like glade for at de to europeiske stormaktene har tatt opp dette til diskusjon.

Utkastet til ny forfatningstraktat åpner for to former for differensiert integrasjon. For det første et såkalt "forsterket samarbeid" som inkluderer minst en tredjedel av medlemslandene, og som de andre medlemslandene kan slutte seg til når de ønsker det. Dessuten foreslås det at det åpnes for det som betegnes som "permanent strukturert samarbeid" om forsvarsspørsmål.

Et forsterket EU-samarbeid om forsvars- og sikkerhetspolitikken er allerede på trappene. Trolig vil alle NATO-land i EU inngå i dette samarbeidet, med unntak av Danmark, som har forbehold på dette området. De alliansefrie medlemslandene vil trolig i første omgang også velge å stå utenfor et slikt samarbeid, mens Storbritannia, i motsetning til på andre områder for forsterket samarbeid, vil være en sentral aktør. Det samme vil Frankrike og Tyskland være.

Så sent som i forrige uke lanserte Storbritannia og Frankrike planer om å

etablere en felles utrykningsstyrke med 1500 soldater. Initiativet er åpent for andre EU-land, gitt at deres bidrag oppfyller visse kvalitetskrav. Allerede er det kommet signaler om at Tyskland vil slutte seg til. Det er liten tvil om at dette er en del av en større fransk-britisk strategi for å styrke den europeiske forsvarsevnen, og gjøre EU i stand til å påta seg større ansvar for fremme av stabilitet og forhindre krigsutbrudd.

EUs nye sikkerhetsstrategi vektlegger også EUs ansvar for å bidra til sikkerhet og stabilitet i Europas naboland. Samtidig har strategien som mål å styrke multilateralt samarbeid mot terrorisme og andre sikkerhetstrusler. Den brede tilnærmingen som strategien legger til grunn, med vekt på forebygging gjennom kombinert bruk av EUs mange virkemidler, samsvarer i stor grad med norsk politikk. Slik dette arbeidet nå utvikles er det lite som tyder på at det vil skape spenninger i NATO - etter mitt skjønn vil det heller være til felles beste.

Hos meg er det liten tvil om at EUs internasjonale tyngde vil vokse med større grad av samordning av hele spekteret av utenrikspolitiske virkemidler - og en arbeids- og ansvarsdeling med NATO om krisehåndteringsoppgavene.

EU er allerede den helt dominerende europeiske premissleverandør, og den rollen vil bli enda sterkere i fremtiden. Andre europeiske organisasjoner som OSSE og Europarådet blir lilleputter. Dersom vi skal makte å ivareta våre nasjonale interesser er det derfor viktig at vi har EU på vår side. Det skulle være nok å nevne de utfordringene vi står overfor i nordområdene der det vil være helt avgjørende å trekke EU med dersom vi skal lykkes - noe som gjør at EUs nordlige dimensjon blir så viktig. Eller den tyngde det ga at EU stilte seg sammen med oss og de øvrige saksøkerne i stålsaken mot USA i WTO.

Nå har vi jo for ikke så lenge siden lagt bak oss en opprivende strid over Atlanterhavet i kjølvannet av Irak-krisen. Men når EU og USA blir enige fremstår de som en uslåelig allianse. Skulle de to for eksempel bli enige under den pågående WTO-runden - og i tillegg får med seg ulandsgruppen G20 - vil det legge meget sterke føringer på sluttresultatet. For å si det litt forsiktig.

Jeg har i det foregående forsøkt å skissere enkelte sentrale trekk ved utviklingen i EU og dermed i hele vår verdensdel. En vurdering av hvilke følger den europeiske utvikling får for oss i Norge må ta utgangspunkt i den ramme vi har valgt for vår tilknytning til det europeiske samarbeidet.

Dere vet alle at mitt parti Høyre er det eneste på Stortinget med en entydig ja-til-EU strategi på programmet. Men dere vet også at Sem-erklæringen setter klare rammebetingelser for regjeringens europapolitikk. Den fastslår at våre tilknytningsordninger med EU skal være EØS-avtalen, Schengen-samarbeidet og den politiske dialogen Norge har med formannskapet og resten av EU. I tillegg kommer de samarbeidsmekanismer Norge har fått for deler av EUs sikkerhets- og forsvarspolitikk.

Mitt partis EU-syn er minst like positivt nå som da vi gikk inn i regjeringen. Men det var likevel ikke vanskelig for oss å inngå kompromisset i Sem-erklæringen. Faktum er jo at ethvert forslag til en EU-søknad i inneværende periode ville være dødsdømt i Stortinget.

Det kan selvsagt se annerledes ut etter neste valg. Men medlemskapsspørsmålet skal ikke avgjøres ved valget i 2005, det skal avgjøres i en folkeavstemning. Etter min mening bør valget i 2005 lede til at partiene skaffer seg programmer som gjør det mulig å søke i neste periode. Dessuten bør kandidatene avklare overfor sine velgere om de akter å følge folkets råd dersom folket blir bedt om å gi råd i en folkeavsteming. Her er det jo duket for en interessant strid mellom nei-partiene. SV og Kristin Halvorsen skal ha ros for at partiet forrige helg slo fast at det vil følge folkeviljen. Det er å håpe at Senterpartiet vil komme til samme demokratiske standpunkt.

For regjeringen er god forvaltning av EØS-avtalen en hovedprioritet. For EØS-avtalen er bærebjelken i vårt forhold til EU, og er av stor og positiv betydning for norsk nærings- og samfunnsliv.

Stortinget godkjente 29. januar i år avtalen om å utvide EØS. I mine kontakter med EU-kolleger understreker jeg alltid betydningen av at alle parter ratifiserer EØS-avtalen innen 1. mai. Vi vet at det ikke er politiske problemer knyttet til dette. Avtalen er allerede godkjent av EUs medlemsland i Rådet, av Europaparlamentet og i flere nåværende og nye medlemsland. Men det har kommet signaler fra noen land om at ratifikasjonsprosessen av praktiske årsaker vil kunne ta noe lengre tid. Vi er imidlertid blitt orientert av Europakommisjonen om at man gjennom bilaterale brevvekslinger vil legge til rette for midlertidig anvendelse av EØS-utvidelsesavtalen fra 1. mai, dersom dette skulle bli nødvendig.

Forslaget til ny forfatningstraktat for EU, hvis den blir vedtatt i sin nåværende form, ser ikke ut til i seg selv å ville vanskeliggjøre en videreføring av dagens EØS-samarbeid i særlig grad. Men at EØS-avtalen har minussider var kjent allerede før vi inngikk den. De er særlig knyttet til vår begrensede mulighet til å påvirke og delta i utformingen av EUs politikk.

I tillegg kommer det forhold at EU-samarbeidet i stigende grad baseres på sektorovergripende prosesser og programmer. Dermed blir det vanskeligere å definere hva som er EØS- og Schengen-relevant og hva som ikke er det.

EU-samarbeidet i dag omfatter også en rekke saksfelt som ikke er omfattet av EØS-avtalen. Riktignok er vi gjennom spesialordninger inkludert i EUs Schengen- og Dublin-samarbeid om grensekontroll, visum- og asylpolitikk og med deltakerrettigheter på lik linje med medlemslandene. Men på andre nye saksfelt har vi ikke slike deltakerrettigheter.

Et eksempel på et slikt saksfelt er EUs bestrebelser med å gjøre europeisk økonomi mer konkurransedyktig gjennom den såkalte Lisboa-strategien. Dette arbeidet vil få konsekvenser for Norge uten at vi er med på å utforme retningslinjene for hvordan den økonomiske reformprosessen skal bringes fremover. Etter min vurdering vil bare medlemskap fullt ut kunne ivareta norske interesser i et slik tilfelle.

Næringsøkonomisk støter vi i dag på de største problemene på de to områdene som er unntatt fra EØS-avtalen. Vi har nylig sett eksempler på de vansker som dukker opp på disse områdene i form av anklager om dumping av norsk regnbueørret og krav fra enkelte EU-land om restriksjoner på import av oppdrettslaks som særlig vil ramme norske interesser. Dersom anklagene mot norsk oppdrettsnæring vinner frem, vil det få alvorlige konsekvenser for næringen. Derfor har vi engasjert oss aktivt for å forhindre at EU iverksetter slike tiltak, og jeg tok senest saken opp med EUs handelskommisær Pascal Lamy i forrige uke.

75 millioner mennesker blir 1. mai en del av det samme europeiske indre marked som oss. Dette gir oss økte markedsmuligheter - særlig når kjøpekraften i disse landene øker. Men her må vi være både realistiske og dyktige. Kjøpekraften i disse markedene er jo ikke all verden. Det gjennomsnittlige brutto

nasjonalprodukt per innbygger ligger foreløpig langt etter det øvrige Europa. Dette vil stille oss overfor vanskelige utfordringer i forhold til våre konkurrenter.

Enkelte har i forbindelse med utvidelsen trukket frem en påstått fare for at vårt arbeidsmarked skal bli "oversvømmet" av arbeidssøkere fra de nye medlemslandene. Selv om vi må ta faren for sosial dumping alvorlig, tror jeg dette er sterkt overdrevet. Det er det på den annen side også når det i media påstås at de foreløpige begrensinger regjeringen har vedtatt å legge på arbeidsinnvandringen stenger arbeidstakere fra de nye landene ute fra vårt arbeidsmarked. Saken er at vi pr. 1. mai tar et svært langt skritt i retning av fri arbeidsinnvandring fra disse landene. Vi er ennå ikke være helt i mål, men vi er godt oppe på oppløpssiden. De politiske samtaler jeg i forrige uke hadde med polske ledere i Warszawa viste at de deler denne forståelsen.

Politisk svekker EU-utvidelsen den relative tyngde Norge og de to andre EØS-landene, Island og Lichtenstein, vil ha i forhold til EU. Vi er fem millioner mennesker, de vil være 455 millioner. Vi må innse at det vil gjøre det vanskeligere å påvirke, å få et ord med i laget når beslutninger skal fattes.

Det blir dermed en større utfordring å få oppmerksomhet om EØS-samarbeidet i EUs medlemsland. Vi må erkjenne at EØS-avtalen er viktigere for oss enn for EU. Etter 1. mai vil disse utfordringene bli enda større. For å ivareta våre interesser vil vi måtte drive lobbyvirksomhet i 25 land, mot tidligere 15, samt overfor både Europakommisjonen og Europaparlamentet. Dette er en krevende utfordring. Samtidig er det klart at all verdens besøksvirksomhet til europeiske hovedsteder ikke kan erstatte den innflytelse det gir å sitte rundt bordet der beslutningene fattes.

Vår mulighet til å få oppmerksomhet påvirkes imidlertid ikke bare av antall medlemsland. Utviklingen av innholdet i samarbeidet, selve fordypningen fører også til at medlemslandene står stadig hverandre nærmere, og får mindre tid til utenforstående. De møtes kontinuerlig for utveksling av synspunkter og drøftinger. De får felles regler på et stadig større saksfelt.

EØS-utvidelsen medfører at den norske støtten til utjevning av økonomiske og sosiale forskjeller i det utvidede EU blir på nesten to milliarder kroner per år. Dette er en tidobling av våre bidrag i forhold til tidligere. Norge blir blant de

land i Europa som yter mest støtte til nye medlemsland i EU målt per innbygger. Disse midlene vil i all hovedsak gå til de ti nye medlemslandene i EU, men noe vil også tilfalle de tre fattigste av EUs nåværende medlemsland. Målet er at ordningene skal bidra til stabilitet og velferd, og at de nye medlemslandene så raskt som mulig integreres i det utvidede indre marked.

Norge har allerede gode samarbeidserfaringer med de nye EU-landene. Vi har gjennom flere år gitt dem økonomisk støtte til å tilpasse seg de utfordringer som EU-medlemskapet innebærer. Norske myndigheter, både på statlig, regionalt og kommunalt nivå, har også på andre måter bistått de nye medlemslandene for å lette EU-tilpassingen. I tillegg kommer betydelig støtte fra norske frivillige organisasjoner, utdanningsinstitusjoner og private aktører.

Regjeringen ønsker å bruke disse erfaringene også under de nye finansieringsordningene. Både fordi vi mener at norske miljøer har noe å tilby de nye medlemslandene innen forvaltning, helse, miljø og næringsliv, og fordi norske miljøer har mye å lære av slikt samarbeid.

Anvendelsen av disse midlene skal være brukerstyrt. Vi har ingen instruksjonsmyndighet over hva pengene skal brukes til i mottakerlandene. Men gjennom politisk dialog og utarbeidelse av styringsdokumenter vil norske myndigheter påvirke bruken av ordningene. For at norske miljøer skal bli tilgodesett må deres tjenester være etterspurt i mottakerlandene. Jeg har imidlertid god tro på at myndighetene i de nye mottakerlandene ønsker å benytte seg av norsk ekspertise innen ulike fagfelt. I den forbindelse vil jeg oppfordre norske interesser til å knytte kontakter og danne partnerskap med forbindelser i de nye medlemslandene.

Det er blitt reagert på den stive prisen vi må betale for EØS-utvidelsen. Selvsagt er det i vår egeninteresse at de nye medlemslandene integreres i et utvidet indre marked som vi har adgang til. Men utgiften på to milliarder kroner pr. år er for mange penger til at den kan legitimeres ene og alene ut fra kommersielle hensyn. Vi må aldri miste av syne at Norge som et av Europas rikere land har et klart ansvar for å være med på å utjevne skillelinjene på vårt kontinent. Det ville altså både være dårlig butikk og politisk uanstendig av oss ikke å bidra til den historiske utviklingen vår verdensdel nå er inne i.

Det ville også være politisk uklokt. De nasjonale utfordringer vi står overfor gjør

at det å ha gode forbindelser, å ha et nettverk preget av verdi- og interessefellesskap, ofte vil utgjøre forskjellen mellom å lykkes eller mislykkes. De fleste av de mest verdifulle trådene i vårt internasjonale nettverk går til land i EU. For å vedlikeholde og styrke solidariteten med nasjoner som kan gjøre en forskjell for oss må vi selv bidra på områder som betyr noe for dem.

Norge står overfor vanskelige utfordringer i vårt fremtidige forhold til EU. Hvordan kan vi, innenfor våre selvpålagte rammer, best mulig møte disse utfordringene? Først og fremst må vi synliggjøre at Norge er rede til å stille opp for våre nærmeste, og at vi dermed er en nyttig og verdifull samarbeidspartner. Vi må gjøre alt vi kan for å unngå å bli sett på som et lite, selvbevisst og egoistisk land i verdens rolige hjørne. Det krever at vi bidrar.

Det fordrer at vi bidrar konkret og konstruktivt til å bygge fred og stabilitet i Europa. Blant annet ved å støtte opp om økonomisk vekst, utjevning av velferdsforskjeller, gjenoppbygging av krigsherjede samfunn og demokratiske reformprosesser. Slik hjelper vi våre venner, men vi investerer samtidig også i vår egen sikkerhet.

Billig blir det ikke. Men den ramme vi har valgt for vårt samarbeid med Europa fordrer at vi yter mer, snarere enn mindre, for å kunne ivareta våre nasjonale interesser best mulig.

EØS-avtalen og Schengen-samarbeidet er institusjonalisert. Det vil si at Norge gis anledning til å delta i faste møter og komitéer. Den politiske dialogen finner derimot i praksis sted ved at både statsministeren og jeg ved innledningen til hvert nytt EU-formannskap har samtaler med våre respektive kolleger om internasjonale spørsmål av felles interesse og om spørsmål som berører Norges forhold til EU og EØS.

Som nevnt tidligere hadde jeg samtaler med min irske kollega i begynnelsen av januar, mens statsministeren har hatt møter både med den irske statsministeren, med kommisjonspresident Prodi og presidenten for Europaparlamentet i begynnelsen av februar.

I tillegg til statsministeren og meg, har en rekke andre regjeringsmedlemmer tilsvarende møter med sine kolleger i formannskapslandet og Norge deltar på en rekke møter på politisk plan og på embetsplan. I de siste årene, siden det svenske

formannskapet i EU i 2001, har det også blitt mer vanlig at Norge inviteres til å delta på enkelte av EUs uformelle fagministermøter. For Norges påvirkningsmulighet i forhold til viktige saksområder er det meget nyttig at vi får anledning til å delta på slike møter, og at vi aktivt utnytter mulighetene dette skaper.

Regjeringen støtter utviklingen av en egen sikkerhets- og forsvarspolitisk dimensjon i EU i tråd med den enighet som ble oppnådd på EU-toppmøtet i desember i fjor. Dette samarbeidet, som stadig utvides, faller utenfor EØS-avtalen. Men regjeringen vil videreføre den aktive dialogen og samarbeidet med EU om utenrikspolitiske spørsmål, særlig utviklingen av den felles sikkerhets- og forsvarspolitikken (ESDP).

Vi vil fortsatt være bidragsyter til EUs politioperasjon i Bosnia-Hercegovina (EUPM). Vi har også varslet at vi vil kunne bidra med politipersonell i den EU-ledede internasjonale politioperasjonen i Makedonia, "Proxima".

Likeledes vil vi vurdere et norsk bidrag når EU i løpet av året vil overta SFORs oppgaver i Bosnia. I den forbindelse er det viktig med ordninger som sørger for nær og åpen kommunikasjon mellom NATO og den nye militærstaben i EU. Ikke minst for Norge er det av fundamental betydning at det europeiske forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeidet utvikles i et nært og åpent samarbeid med NATO. Dette er også avgjørende for tilliten og samarbeidet på tvers av Atlanterhavet.

Med utvidelsen får EU nye yttergrenser og nye naboland. Når de nye medlemslandene etter hvert også blir fulle medlemmer av Schengen, vil dette også bli våre yttergrenser. Utvidelsen skal ikke skape nye skillelinjer i Europa. EU er derfor i gang med å videreutvikle sin politikk i forhold til nabolandene. Målsettingen er å bidra til stabilitet og utvikling i EUs nærområder.

Den nye nabolandspolitikken vil blant annet omfatte Ukraina, Moldova, Hviterussland og Middelhavslandene. Forholdet til Russland vil også være en del av dette, men Russland står i en særstilling i kraft av sin politiske betydning og allerede godt utviklede samarbeid med EU. I tillegg er Europakommisjonen blitt bedt om å komme med en vurdering om de tre sør-kaukasiske landene, Georgia, Armenia og Aserbajdsjan, skal innlemmes i dette samarbeidet.

Nabolandspolitikken får stor oppmerksomhet i de nye medlemslandene og søkerlandene. Det er slett ikke snakk om å trekke stigen opp etter seg. Det bekreftet mitt besøk i forrige uke til Polen, Bulgaria og Romania.

Utsikter til tettere samarbeid om en rekke spørsmål skal motivere til politiske og økonomiske reformer. EUs bistand til disse områdene skal samordnes gjennom såkalte nabolandsprogrammer. Målene for disse programmene er i stor utstrekning sammenfallende med målene for bruken av de nye EØS-finansieringsordningene. Regjeringen vil derfor nøye følge EUs nabolandspolitikk og sammen med mottakerlandene vurdere om de nye EØS-finansieringsordningene også kan benyttes til grenseoverskridende prosjekter i forhold til EUs nye naboland i øst.

Vi har erfaring fra EØS-samarbeidet, Barentssamarbeidet og Østersjøsamarbeidet som også kan være nyttig i denne sammenheng. For Norge er dessuten samarbeidet i EUs Nordlige Dimensjon viktig. Norge er sammen med blant annet Russland partner i dette samarbeidet, som omfatter viktige områder som miljø, helse og menneskelige ressurser, grenseregionalt samarbeid, justissaker og økonomi.

Også landene på Vest-Balkan hører hjemme i det europeiske samarbeidet. EU ønsker å trekke disse stadig tettere inn i EU-samarbeidet gjennom støtte til reformprosesser og tilpassing til europeiske standarder. Vest-Balkan-landene vil også bli inkludert i EUs politiske dialog. Samtlige land på Vest-Balkan har EU-medlemskap som en høyt prioritert målsetting. Første skritt på veien er de såkalte Stabiliserings- og assosieringsavtalene med EU. Denne prosessen er nå kommet i gang i samtlige land i regionen.

Regjeringen støtter målsettingene i EUs politikk overfor landene på Vest-Balkan og vil bidra til gjennomføringen av samarbeidsprosjekter som kan styrke deres integrasjon både europeisk og i euro-atlantisk samarbeid.

Uansett om EU får en ny forfatningstraktat eller ikke, så er det et annet EU som den norske befolkning må ta standpunkt til i fremtiden.

Jeg har forsøkt å gi noen svar på hvordan Norge kan møte de utfordringene utviklingen i EU stiller oss overfor.

Etter min oppfatning finnes det kun ett alternativ til EØS, og det er fullt medlemskap. Det å tro at vi kan oppnå "noe bedre" ved å forsøke å reforhandle EØS-avtalen eller søke å erstatte den med bilaterale avtaler etter en såkalt "sveitsisk modell", er i beste fall naivt. Verre er det at begge deler vil være å sette fordelene ved avtalen, ikke minst for næringslivet, på spill. Det vil invitere EU-siden til motkrav av ukjent omfang, særlig på det institusjonelle området, der EØS-avtalen er dimensjonert etter en atskillig større og økonomisk tyngre EFTA-pillar enn dagens.

EU omfatter om vel to måneder 25 land, land som vi har eller kommer til å få tette politiske, økonomiske, kulturelle og historiske bånd til. Om noen få år vil EU trolig utvides med ytterligere to eller tre land. Senere vil også alle landene på Balkan bli medlemmer. EU vil da omfatte det meste av kontinentet som strekker seg fra Irland nesten til Midtøsten, fra Lappland til Malta.

Før eller siden må også Norge finne sin plass her. Ikke for Europas skyld, men for vår egen.

Takk for oppmerksomheten!

Kilde
http://odin.dep.no/odinarkiv/norsk/ud/2004/taler/032171-090211/dok-bn.html

Emneoversigt
EU, Foredrag

URI
https://www.virksommeord.no/tale/eu-ved-en-korsvei-utfordringer-for-norge